

Reactie internetconsultatie Reikwijdte Jeugdwet

- inleidende samenvatting -

De reactie van de Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd (BGZJ) op het wetsvoorstel *Reikwijdte Jeugdwet* bestaat uit vier delen. Het eerste deel is een inleidende samenvatting waarin een aantal hoofdpunten van kritiek en suggesties bij het wetsvoorstel kort worden genoemd. Vervolgens wordt in drie bijlagen per afzonderlijke branche dieper ingegaan op deze en een aantal aanvullende punten. Deze reacties zijn grotendeels complementair aan elkaar en vormen een samenhangend geheel, waarin de vragen die zijn gesteld bij de internetconsultatie zijn meegenomen.

Inleidende samenvatting

Wat de BGZJ betreft moet het wetsvoorstel *Reikwijdte Jeugdwet* bijdragen aan de toegankelijkheid van jeugdhulp voor kinderen en gezinnen die deze het hardst nodig hebben. Naar ons oordeel wordt dit met het voorliggende wetsvoorstel onvoldoende bereikt. Onderstaand gaan wij hier nader op in.

Geen afbakening: onduidelijkheid blijft bestaan

De reikwijdte van de jeugdwet wordt niet wezenlijk afgebakend en verhelderd. Onduidelijk blijft wat onder basishulp, aanvullende en specialistische jeugdhulp wordt verstaan.

Rechtspositie van kinderen en gezinnen onvoldoende geborgd

Het risico op ongelijkheid tussen gemeentes ('postcodezorg') blijft onverminderd groot, doordat de gemeentelijke beleidsvrijheid blijft bestaan en geen landelijke basisnormen zijn geformuleerd.

Administratieve lasten/regeldruk

Door de gemeentelijke beleidsvrijheid blijft ook het risico op verzwaring i.p.v. vermindering van de administratieve lasten vanwege gemeentelijke verschillen bestaan. Bijvoorbeeld doordat het wetsvoorstel aan afzonderlijke gemeenten de mogelijkheid biedt om te bepalen wat onder basis- en aanvullende jeugdhulp valt en hoe de 'periodieke heroverweging' en 'afspraken rond trajectduur' worden ingevuld.

Domeinoverstijgende integrale hulp onvoldoende bevorderd

Het wetsvoorstel maakt onvoldoende helder welke hulp en ondersteuning onder de Jeugdwet en welke verantwoordelijkheden onder andere domeinen vallen. Er ontbreken maatregelen om de organisatie en bekostiging van ondersteuning op verschillende domeinen (zoals zorg, onderwijs en bestaanszekerheid) eenvoudiger te organiseren. Een integrale aanpak van gezinsproblematiek en passende ondersteuning aan ouders die de jeugdhulp overstijgen wordt onvoldoende bevorderd. De genomen maatregelen voor de pedagogische basis en het sociaal domein zijn hiervoor te vrijblijvend. Voor effectieve samenwerking is juist een duidelijke afbakening én verankering van domeinoverstijgend werken in de wet noodzakelijk.

Onvoldoende wettelijke randvoorwaarden voor het vervullen van de beoogde rol van Lokale Teams

Gemeenten moeten beschikken over Stevige Lokale Teams, maar hoe – objectief - kan worden vastgesteld of een lokaal team inderdaad ‘stevig’ is blijft onduidelijk in het wetsvoorstel.

De huidige kaders bieden richting, maar laten nog veel ruimte voor interpretatie in de praktijk. Voor een goed functionerend stelsel is het van belang dat duidelijker wordt welke minimale kwaliteitseisen, expertise en capaciteit nodig zijn om deze rol daadwerkelijk te vervullen.

Onvoldoende handvatten voor eenvoudigere organisatie van onderwijs & zorg

Het wetsvoorstel biedt nog onvoldoende handvatten om onderwijs en zorg echt eenvoudiger en meer inclusief te organiseren met alle betrokken partners in de sociaal pedagogische basis, de kinderopvang, het onderwijs, jeugdhulp (waaronder lokale teams) en zorg. Om Zorg in Onderwijstijd daadwerkelijk eenvoudiger collectief te kunnen organiseren en ook financieren zijn meer en grotere stappen noodzakelijk.

Samenvattend

De behoefte aan wetgeving die eraan bijdraagt dat kinderen gezond, veilig en inclusief kunnen opgroeien én ook de hulp aan de kinderen en gezinnen die dat het meest nodig hebben borgt is groot, maar het huidige wetsvoorstel schiet hierin tekort. Wat de BGZJ betreft zou de wet tenminste de volgende elementen moeten bevatten:

- Het uitgangspunt dat aan kinderen en gezinnen op de juiste plek, tijdig en passend, de juiste hulp wordt geboden;
- Een heldere afbakening van verantwoordelijkheden tussen domeinen, waaronder lokale teams, kinderopvang en onderwijs;
- Een landelijk kader voor domeinoverstijgende samenwerking met partners in de sociaal pedagogische basis, met het oog op:
  - a. eenvoudigere en efficiëntere samenwerking ((inclusief bekostiging);
  - b. rechtsbescherming (door basisnormen);
  - c. vermindering van administratieve lastendruk.

De Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd zijn graag bereid mee te denken in en bij te dragen aan het vervolgtraject op deze internetconsultatie.

Hierna volgen de bijlagen waarin de afzonderlijke branches dieper ingaan op bovenstaande en een aantal aanvullende punten.

Reactie Jeugdzorg Nederland bij het wetsvoorstel Reikwijdte Jeugdwet

Algemeen

Jeugdzorg Nederland (JN), de branchevereniging van aanbieders van jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering, ziet dat de opgaven in de jeugdzorg groot zijn. De druk op professionals is hoog, het stelsel is kwetsbaar en inmiddels maakt meer dan 1 op de 7 kinderen gebruik van een vorm van jeugdzorg. Daarnaast zien wij dat gezinnen en kinderen met relatief eenvoudige problematiek snel worden gediagnosticeerd en behandeld. Ook zien wij dat de problemen van gezinnen en kinderen vaak voortkomen uit andere oorzaken, zoals woonproblematiek, financiële problematiek of vraagstukken binnen de volwassenenzorg. Daardoor wordt binnen de jeugdzorg niet altijd de juiste ondersteuning en hulp gevonden. Daartegenover zien wij ook dat gezinnen en kinderen in de meest kwetsbare situaties niet altijd tijdig de hulp krijgen die zij nodig hebben¹.

Dit baart ons zorgen, want kinderen en gezinnen in de meest kwetsbare situaties moeten kunnen blijven rekenen op tijdige, passende en hoogwaardige specialistische hulp en bescherming. Daarom is een belangrijke opgave voor de komende jaren: het beperken van de groei in het aantal kinderen en gezinnen dat gebruik maakt van jeugdzorg en het versterken van hulp en bescherming voor kinderen en gezinnen die dit het hardst nodig hebben.

Om de bovenstaande opgave aan te pakken, is er naast een maatschappelijke beweging een landelijk wettelijk kader nodig dat duidelijkheid geeft over de afbakening van de reikwijdte van jeugdhulpplicht. Dit was ook beoogd in de Hervormingsagenda Jeugd, waarin is afgesproken dat middels wetgeving duidelijk zou worden afgebakend wat nog onder de jeugdhulpplicht valt, met als doel om de hulp beschikbaar te houden voor gezinnen en kinderen in de meest kwetsbare situaties. Ook het huidige regeerakkoord benadrukt dat een scherpe afbakening noodzakelijk is, waarin ook een scherper onderscheid wordt voorgesteld tussen preventieve maatregelen, lichte en specialistische jeugdhulp. Echter, wij constateren dat noodzakelijke fundamentele keuzes in het voorliggende wetsvoorstel Reikwijdte niet zijn gemaakt. Terwijl het niet maken van duidelijke keuzes in de reikwijdte van jeugdhulp ervoor zorgt dat de houdbaarheid van het stelsel afneemt en de druk op financiën en arbeidsmarkt toeneemt. Dit baart ons zorgen en wij kunnen hierdoor het wetsvoorstel Reikwijdte in de huidige vorm niet steunen. Hieronder lichten wij dit nader toe.

1) Het wetsvoorstel bakent de reikwijdte niet af, terwijl dit fundamenteel nodig is voor beoogde beweging

Er staat grote druk op de jeugdzorg door de stijgende hulpvraag en de schaarste aan professionals en middelen. Om de jeugdhulp toegankelijk te houden voor gezinnen en kinderen in de meest kwetsbare situaties, is het noodzakelijk de reikwijdte te begrenzen door landelijk scherpe keuzes te maken over wat wél onder de Jeugdwet valt en wat op een andere, passende manier georganiseerd kan worden en wat van ouders en hun netwerk kan worden verwacht. Het wetsvoorstel Reikwijdte dient ook expliciet bij te dragen aan het versterken van “matched care”: de juiste hulp, op het juiste moment, met de mogelijkheid om flexibel op- en af te schalen. Hiervoor is een heldere afbakening van de reikwijdte van de jeugdhulpplicht een noodzakelijk fundament. Het huidige wetsvoorstel maakt echter niet

---

¹ <https://www.igj.nl/documenten/2021/07/05/kwetsbare-kinderen-onvoldoende-beschermd-landelijk-rapport-2021-vervolgtoezicht>

duidelijk welke hulp onder basishulp valt en welke onder specialistische jeugdhulp. Daarnaast wordt geen invulling gegeven aan jeugdondersteuning, terwijl de wet daar ook ruimte voor moet bieden. Onder 'jeugdondersteuning' verstaan wij: wanneer (de situatie van) het kind vraagt dat iemand vanuit de jeugdzorg naast het kind staat, omdat er sprake is van gezinsproblematiek, zonder dat er hulp of behandeling voor het kind nodig is. Wat we wel zien is dat de scherpe keuzes worden doorgeschoven naar gemeenten of uitgewerkt in lagere regelgeving (AMvB), waarbij de uitwerking binnen de AMvB o.a. zal gaan over welke hulpvormen 'niet' onder de jeugdhulpplicht vallen. Ook daar zijn wij kritisch op, omdat wat ons betreft de Wet Reikwijdte Jeugdwet juist moet bijdragen aan een duidelijke en landelijke afbakening van welke hulp wél onder de jeugdhulpplicht valt. Anders blijven grote verschillen bestaan tussen gemeentelijke invulling van wat onder de jeugdhulpplicht wordt verstaan. Zo blijft de situatie bestaan waarin de aard en beschikbaarheid van hulp afhankelijk zijn van de woonplaats van het kind. Wij pleiten daarom voor een passende wetgeving die wél de noodzakelijke afbakening en duidelijkheid biedt aan wat gezinnen en kinderen in de meest kwetsbare situatie kunnen verwachten en die rechtsbescherming versterkt. Dit draagt ook bij aan het samen beschikbaar houden van een passend jeugdzorglandschap, binnen de beperkte financiële - en arbeidsmarkttruijnte.

2) Het wetsvoorstel biedt onvoldoende basis voor een integrale aanpak van gezinsproblematiek en voor passende ondersteuning aan ouders waarbij er sprake is van jeugdwet overstijgende problematiek.

Domein overstijgend werken is een noodzakelijke randvoorwaarde voor het succesvol inzetten van passende hulp en ondersteuning voor volwassen- en gezinsproblematiek. Daarvoor is verbinding met andere domeinen essentieel. Dit sluit naadloos aan bij de pijler 'gezinsgericht' werken zoals opgesteld vanuit het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming. Dit is nodig omdat problemen van kinderen vrijwel altijd samenhangen met factoren binnen het gezin, school, bestaanszekerheid, wonen, veiligheid en zorg. Dat vraagt om structurele samenwerking tussen jeugdhulp, onderwijs, kinderopvang, welzijn, bestaanszekerheid, veiligheid/strafrechtketen en volwassenenzorg (waaronder volwassenen-ggz). Een integrale aanpak in en rond scholen (naast het specialistisch onderwijs geldt dit ook voor het regulier onderwijs), in verbinding met het netwerk van het gezin en de wijk en met aandacht voor de Big 5-domeinen (wonen, school/werk, inkomen, zorg en sociaal netwerk), is daarbij randvoorwaardelijk. De genomen maatregel met betrekking tot verplichte beschikking op basis van aard en omvang belemmert de integrale samenwerking en het breed kijken en werken door de wijkteams en het leidt tot administratieve lasten bij professionals. Daarnaast zijn er veel gevallen waarbij gezinnen en kinderen jeugdhulp ontvangen terwijl hoofdoorzaken buiten het kind liggen en een passende aanpak in andere domeinen ligt. In deze gevallen is het van belang dat er verbinding is met andere domeinen om passende hulp te kunnen bieden. Vanuit deze inzichten vinden wij het daarom essentieel om in het wetsvoorstel Reikwijdte expliciet vast te leggen dat wordt uitgegaan van de problematiek van het gezin en dat één betrokken domein het initiatief moet kunnen nemen tot integrale ondersteuning. Niet de vraag welk domein "eerstverantwoordelijk" is, maar wat vanuit verschillende domeinen nodig is, moet leidend zijn. De wet dient samenwerking te verplichten en te faciliteren, gezamenlijke bekostiging mogelijk te maken en vast te leggen dat professionals samen verantwoordelijkheid dragen en bepalen vanuit welk domein of combinatie daarvan passende ondersteuning wordt ingezet. Daarmee wordt afschuiven voorkomen en samenhangende hulp rond het gezin het

uitgangspunt. Kortom, in het huidige wetsvoorstel is er onvoldoende fundament geborgd voor domein overstijgend werken en dit baart ons zorgen.

3) Het wetsvoorstel draagt onvoldoende bij aan preventie en vroegtijdige ondersteuning

Het wetsvoorstel Reikwijdte draagt onvoldoende bij aan wettelijke randvoorwaarden voor vroegtijdige ondersteuning aan kinderen en gezinnen. Wij zien namelijk dat er geen concrete maatregelen opgenomen zijn over de rollen en verantwoordelijkheden van belangrijke partijen in de leefomgeving van kinderen en gezinnen, zoals partijen binnen het onderwijs (bijv. scholen), de pedagogische basis en het sociaal domein (bijv. kinder- en jongerenwerk en jeugdgezondheidszorg), bij het vroegsignaleren van problemen, het toepassen van passende interventies en het bieden van lichte ondersteuning om escalatie te voorkomen. Tegelijkertijd is het wetsvoorstel juist sterk normerend ten aanzien van de inzet van specialistische jeugdhulp, bijvoorbeeld waar het gaat om de passendheid en duur van trajecten. De genomen maatregelen voor de pedagogische basis en het sociaal domein blijven echter vrijblijvend, waardoor de nadruk komt te liggen op het reguleren van zwaardere vormen van hulp, in plaats van op het versterken en bouwen van preventie en vroegtijdige ondersteuning. Juist daar zou meer duidelijkheid en normering nodig zijn om te voorkomen dat problemen verergeren en kinderen uiteindelijk in de jeugdzorg terechtkomen.

Al met al laat dit zien dat het wetsvoorstel Reikwijdte in de huidige vorm niet bijdraagt aan wat er nodig is om de fundamentele problemen voor kinderen en gezinnen in de meeste kwetsbare situaties in de toekomst beter aan te kunnen pakken. Het draagt ook niet bij aan een stevige beweging richting preventie, om zo de instroom naar de specialistische jeugdhulp te beperken. Hieronder geven wij een aantal wettelijke randvoorwaarden waar de wet aan zou moeten voldoen.

Wettelijke randvoorwaarden voor de benodigde landelijk kader

- **De Jeugdwet moet de reikwijdte van jeugdhulp scherper afbakenen:** Een belangrijke wettelijke randvoorwaarde is dat de wet duidelijke keuzes maakt over wat wel en niet onder de Jeugdwet valt. De vraag naar jeugdhulp groeit, terwijl middelen en capaciteit beperkt zijn, waardoor het huidige stelsel onder druk staat. Wetgeving moet daarom richting geven door helder af te bakenen voor welke hulp de Jeugdwet bedoeld is en welke ondersteuning beter binnen andere domeinen of de sociale basis kan worden georganiseerd. Door deze keuzes expliciet in de wet vast te leggen, kan de beschikbare jeugdhulp gericht worden ingezet voor kinderen en gezinnen die deze het hardst nodig hebben. Tegelijkertijd vraagt dit om sterke samenwerking met andere domeinen, zoals onderwijs, Wmo, GGZ en bestaanszekerheid, zodat gezinnen integraal ondersteund kunnen worden en problemen niet onnodig binnen de jeugdzorg terechtkomen. Een wet die duidelijke keuzes maakt en samenwerking tussen domeinen faciliteert en stimuleert, is essentieel voor een houdbaar en effectief jeugdstelsel.
- **Het belang van het kind moet expliciet het uitgangspunt zijn en wettelijk worden geborgd:** De Memorie van Toelichting verwijst naar het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK), waarin staat dat het belang van het kind voorop moet staan en dat kinderen recht hebben op gezondheidsvoorzieningen. In het wetsvoorstel zelf wordt het belang van het kind echter niet expliciet genoemd, evenmin als het recht van kinderen om hun mening te geven over zaken die hen aangaan (artikel 12 IVRK). Dit verdient meer aandacht in de wet. In de praktijk lopen jeugdhulpaanbieders bovendien tegen belemmeringen aan om de juiste hulp in te zetten. De aandacht voor de stem en rechten van kind liggen ook ten grondslag aan ons voorstel om invulling te geven aan 'jeugdsteun'. Belangrijk is dat er altijd aandacht en steun voor het kind is en passende hulp aan ouders als er sprake is van volwassenproblematiek in het gezin. Bijvoorbeeld wanneer een ouder door een beperking (lichamelijk, financieel of anderszins) onvoldoende in staat is om voor het kind te zorgen, is het van belang dat zowel het kind als de ouder passende ondersteuning krijgt en de onderliggende oorzaken worden aangepakt. Er dient voorkomen te worden dat kinderen in kwetsbare situaties onvoldoende in beeld zijn en blijven. Juist een wet als de Jeugdwet zou het belang en de stem van het kind goed moeten borgen. Het is daarom belangrijk dat de Jeugdwet het belang en de stem van het kind en gezin duidelijk borgt en dat er blijvend aandacht en ondersteuning is voor kwetsbare kinderen, ook wanneer er sprake is van problemen bij ouders.
- **De wet dient duidelijker vast te leggen wat van ouders en de omgeving van het kind verwacht mag worden en (indien nodig) hoe gemeenten hen kunnen ondersteunen bij het nemen van deze verantwoordelijkheid:** De Jeugdwet/het wetsvoorstel regelt de verantwoordelijkheid van de gemeente/college b en w en lokale teams. Zo moeten de gemeenten een sterke pedagogische basis, die onderdeel is van de bredere sociale basis bevorderen. De primaire verantwoordelijkheid voor de opvoeding en verzorging ligt bij de ouder(s) met gezag. Belangrijk is dan ook om duidelijkheid te geven over wat van de ouders mag worden verwacht. Dat helpt jeugdprofessionals ook om hierover met ouders het gesprek aan te gaan. Dat geldt ook voor duidelijkheid wat onder 'sociale

basis' wordt verstaan. Daarnaast is het van belang dat er een wetgeving is die helpend is om de ouders en het kind in hun kracht te zetten.

- **Gemeenten en onderwijs moeten een gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben voor passende ondersteuning van kinderen:** Samenwerking gemeente – (passend) onderwijs wordt meer dwingend door 'overlegverplichting' als het gaat om een op overeenstemming gericht overleg. In de praktijk zien we dat er discussies zijn over het 'grijze gebied' tussen dat wat de gemeente en wat het samenwerkingsverband moet bieden. Belangrijk is dan ook dat er een gezamenlijke verantwoordelijkheid is en wordt gevoeld voor het bieden van een voor het kind passende oplossing. We missen in de Toelichting nog een verbinding met het 'Besluit experiment onderwijszorgarrangementen' dat ook betrekking heeft op hulp aan kwetsbare kinderen.

De regie over jeugdhulp moet primair bij gemeenten en lokale teams liggen, met stevige inperking van de verwijfsroute via de huisarts en ruimte voor GI's om passende hulp voor een gezin in te zetten: Er verlopen veel verwijfsingen naar specialistische jeugdhulp via de medische verwijfsroute (o.a. de huisarts) waardoor een aanzienlijk deel van de instroom buiten het zicht en de regie van lokale teams plaatsvindt. Dit ondermijnt de sturing en samenwerking van gemeenten en lokale teams en zorgt soms ten onrechte voor medicalisering terwijl binnen een gezin iets anders nodig is dan jeugdhulp. De verwijfsroute via de huisarts dient, ten opzichte van de huidige formulering in het wetsvoorstel, verder worden aangescherpt door deze aanzienlijk te beperken, omdat dit noodzakelijk is voor de transformatie die we willen realiseren. In het huidige wetsvoorstel missen we een stevige inperking van de verwijfsroute.

Daarnaast missen we de wettelijke eisen aan lokale teams en de randvoorwaarden die lokale teams helpen om te doen wat er nodig is en casusregie te voeren. Een duidelijke definitie van stevige lokale teams is nodig. De intentie is dat lokale teams de ruimte krijgen om breed te kijken en te handelen. Voorwaarde hiervoor is wel dat de kwaliteit, deskundigheid en professionaliteit van lokale teams op orde is. Verder dient specialistische expertise beschikbaar te zijn in en voor het lokale team als het nodig is. We zien hiervan goede voorbeelden in het land, zoals in Utrecht, Crossroads en MetMaya. Dit zouden we landelijk moeten stimuleren, maar we zien dat het wetsvoorstel extra juridische drempels zet en dit belemmert de integrale samenwerking. De lokale teams zouden een groot deel van de nodige hulp zelf moeten kunnen bieden en waar nodig aanvullend beschikkingsvrij moeten kunnen (laten) werken aan wat er nodig is. De wijze waarop rechtsbescherming met indicatiestelling en afzonderlijke triage in het wetsvoorstel staat leidt alleen tot meer bureaucratie en administratieve controle van geleverde hulp.

Ten aanzien van de bevoegdheid van de GI is ook van belang is om een verbinding te maken naar het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming waarin in wordt gezet op meer gezinsgerichte hulp. Een GI kan nu alleen jeugdhulp bepalen en heeft weinig in handen om 'volwassenhulp' voor de ouders in te zetten, terwijl juist dat vaak de grond is voor de ontwikkelingsbedreiging van een kind. Het is van belang dat een GI passende hulp in de brede zin kan inzetten voor de meest kwetsbare gezinnen en dus ook ouders. Dat geldt zowel voor hulp vanuit de WMO als de GGZ. Het is daarom essentieel dat domeinoverstijgend werken vanuit wetgeving geborgd en gefaciliteerd wordt.

- **Passende jeugdhulp moet op basis van inhoudelijke afwegingen kunnen worden ingezet, zonder extra juridisering en administratieve lasten:** De voorgestelde bepaling in artikel 2.27, waarbij de inzet van jeugdhulp kan voortvloeien uit een rechterlijke beschikking bij kinderschermingsmaatregelen of jeugdreclassering, lost de kernproblemen in de jeugdzorg niet op. Deze maatregel kan ertoe leiden dat vaker juridische stappen nodig zijn om passende hulp te realiseren, terwijl het juist wenselijk is dat beslissingen over hulp primair vanuit de inhoud en de behoeften van het kind en het gezin worden genomen. In plaats van verdere juridisering is het van belang dat professionals en betrokken partijen in gesprek blijven over wat in de specifieke situatie nodig is en dat de benodigde hulp of ondersteuning ook daadwerkelijk ingezet kan worden.
- **Het gebruik van begrippen binnen de wetgeving rondom het gezin en kind moet uniform en eenduidig zijn:** Kies voor meer uniforme begrippen als ‘gespecialiseerde (jeugd)hulp in plaats van te spreken over ‘aanvullende jeugdhulp.
- **De inzet van intensieve vrijwillige hulp door lokale teams moet juridisch worden afgebakend:** Binnen het Toekomstscenario krijgen de lokale teams ook een taak m.b.t. het hebben van oog voor veiligheid. In het Richtinggevend kader. Toegang, lokale teams en integrale dienstverlening’ staat opgenomen dat het lokale team ook ‘intensieve hulpverlening’ verleent. Intensieve hulp gaat om een proces van hulp en zorg verlenen in het vrijwillige kader van de jeugdzorg, waarbij de jeugdprofessional gradueel meer invloed uitoefent, meer verantwoordelijkheid neemt en daarmee steeds intensiever hulp en zorg verleent én tegelijkertijd de vrijwilligheid van de hulp garandeert. In het jeugdzorgstelsel moet specialistische kennis en kunde voor het verlenen van intensieve vrijwillige hulp in het vrijwillig kader worden opgebouwd en beschikbaar zijn. Dit moet een duidelijk afgebakend kader zijn, waarbij juridische grenzen worden bewaakt en rechten van ouders en kinderen zijn gewaarborgd, aldus het RSJ en RVS in hun advies ‘Intensieve vrijwillige hulp. Heldere grenzen aan drang in de jeugdzorg, november 2029. Het verdient de aanbeveling om ook een dergelijke definitie nu ook al meenemen in dit wetsvoorstel, omdat dit ook een vorm van (jeugd)hulp is dat de lokale teams zouden moeten gaan bieden. Daarbij is het belangrijk om ook oog te hebben over hoe de vrijwilligheid kan worden bewaakt en hoe het proces eruit ziet op het moment dat er sprake is van onveiligheid (waaronder een ontwikkelingsbedreiging bij betrokken kinderen). In het kader van het Toekomstscenario wordt gewerkt aan een [uniform handelingskader](#).
- **De wet moet duidelijke kader bieden voor gegevensuitwisseling tussen betrokken organisatie:** Er is meer duidelijkheid over gegevensverwerking nodig. In hoofdstuk 4.1 van de Memorie van Toelicht is te lezen dat geen nieuwe wettelijke grondslag nodig is. De praktijk laat echter zien zodra het op samenwerking aankomt hierover steeds weer verschil van inzicht is over welke gegevens mogen worden uitgewisseld zoals tussen het lokale team/college en de jeugdhulpaanbieders, maar ook in de samenwerking tussen de gemeente en onderwijs. Het college en de gemeenteraad hebben weliswaar tot taak om breed te kijken en rond een integrale aanpak, maar voor de aanbieders/GGZ is het geen wettelijke taak om samen te werken en integraal te werken. Dat leidt in de praktijk

tot onduidelijkheid over de grondslag voor het uitwisselen van informatie met andere organisaties. Ook in relatie tot het (medisch) beroepsgeheim en de rol van de gemeente. Verder wordt vermeld dat m.b.t. de inrichting van het lokaal team voor laagdrempelige informatie en advies over het algemeen geen persoonsgegevens nodig zullen zijn. Om onduidelijkheid hierover te voorkomen vindt JN het van belang dat het e.e.a. wettelijk beter wordt geregeld en geborgd. Er wordt weliswaar verwezen naar het Wetsvoorstel Wams, maar dit wetsvoorstel is nog steeds in behandeling bij de Tweede Kamer.

- **De wet moet een betere aansluiting tussen jeugdhulp (18-) en volwassen (18+) waarborgen:** In de overgang van 18- naar 18+ zitten allerlei knelpunten. De jeugdhulp voor deze jongeren stopt vaak te vroeg en de aansluiting met de zorg en ondersteuning voor volwassenen is onvoldoende. JN vindt het daarom belangrijk dat bij de reikwijdte jeugdhulp en definitie bepaling wat onder jeugdhulp wordt verstaan en de taken van de lokale teams ook aandacht is voor het toekomstperspectief (zie ook hoofdstuk 2.2.5 Hervormingsagenda). Op die manier kan ook voor kwetsbare jongeren die richting de volwassenheid gaan (jeugd)hulp op maat worden aangeboden.

Datum
10-4-2026

Onderwerp
Reactie de Nederlandse ggz op Wetsvoorstel Reikwijdte Jeugdwet

Geachte heer/mevrouw,

Graag maken wij van de gelegenheid gebruik om te reageren op de consultatieversie van het wetsvoorstel Reikwijdte Jeugdwet. Onze reactie betreft logischerwijs alleen de onderdelen van het wetsvoorstel. Dit laat onverlet dat wij vinden dat het wetsvoorstel - inclusief onze opmerkingen en adviezen – alleen kan bijdragen aan de beoogde doelen als wordt voorzien in vele andere wijzigingen in het stelsel, zoals het terugdringen van het grote aantal aanbieders.

Wij zien de wet Reikwijdte, die beoogt de groei van het beroep op jeugdzorg terug te dringen, als een belangrijk onderdeel van de Hervormingsagenda Jeugd. In het wetsvoorstel maakt de wetgever onderscheid tussen vrij toegankelijke jeugdhulp, de zogenoemde basishulp, die vooral geleverd gaat worden door stevige lokale teams, en de gespecialiseerde jeugdhulp, in het wetsvoorstel ook wel aanvullende jeugdhulp' genoemd, die na een beschikking door de gespecialiseerde aanbieders van jeugdhulp wordt geleverd.

De Nederlandse ggz onderschrijft het belang om ervoor te zorgen dat kinderen en gezinnen met de meest complexe problematiek moeten kunnen blijven rekenen op tijdige, passende en hoogwaardige specialistische hulp en bescherming. We zien dan ook een meerwaarde in een wet die duidelijkheid biedt over de afbakening van de verschillende taken, rollen en verantwoordelijkheden in het jeugdveld. Met als doel om de hulp beschikbaar te houden voor de meest kwetsbare jeugdigen en gezinnen. Het wetsvoorstel bevat hiertoe een aanzet, maar de wetgever laat na om heldere en fundamentele keuzes te maken. Daarnaast grijpt het wetsvoorstel in op de bestaande medische verwijsroute en hiermee op de autonomie van professionals en een heldere scheiding van verantwoordelijkheden.

Kortom, wij hebben zorgen bij de huidige invulling van het wetsvoorstel Reikwijdte en kunnen het in de huidige vorm niet steunen. Hieronder lichten wij dit nader toe.

1. Het wetsvoorstel bakent de reikwijdte niet af en biedt onvoldoende duidelijkheid over taken, rollen en verantwoordelijkheden

De Nederlandse ggz is voorstander van een wet die zorgt voor een heldere en eenduidige afbakening van de taken, rollen en verantwoordelijkheden in het jeugdveld. Een wet die duidelijk afbakent wat de jeugdhulpplicht behelst

Het voorstel om onderscheid te maken tussen basishulp en specialistische jeugdhulp steunen wij van harte. Wat we missen is een duidelijke definiëring van deze vormen van hulp. Wat we wel zien is dat de invulling van dit onderscheid wordt doorgeschoven naar gemeenten of uitgewerkt in lagere regelgeving (AMvB), waarbij de uitwerking binnen de AMvB o.a. zal gaan over welke hulpvormen 'niet' onder de jeugdwet vallen.

brancheorganisatie voor geestelijke gezondheids- en verslavingszorg

de Nederlandse ggz

De 'voorkant': Stevige Lokale Teams

Het wetsvoorstel geeft een belangrijke positie aan de 'Stevige Lokale Teams' in de realisatie en organisatie van preventie en basishulp. Wij zien meerwaarde in het versterken van dit lokale team dat samen met onderwijs, welzijn en kinderopvang de spil in de wijk moet worden om de hulpvragen van gezinnen op te vangen. Zij kunnen een belangrijke rol spelen in het bieden van basishulp dichtbij huis. Ook kunnen zij bijdragen aan een goede uitstroom na aanvullende jeugdhulp, doordat zij ondersteuning in de leefomgeving bieden.

Tegelijkertijd maakt het wetsvoorstel onvoldoende concreet wanneer een lokaal team daadwerkelijk als 'stevig' kan worden beschouwd. De huidige kaders bieden richting, maar laten te veel ruimte voor interpretatie in de praktijk. Het is daardoor onduidelijk hoe de 'stevigheid van de lokale teams wordt gemeten en objectief vastgesteld. Het wetsvoorstel verankert enkel de basiskennmerken van de lokale teams. Voor een verdere professionaliseringslag wordt verwezen naar het convenant Stevige Lokale Teams (p. 33). Biedt een convenant hiervoor voldoende waarborg, gezien de taken die lokale teams in dit kader krijgen? Wij vragen de wetgever om in het wetsvoorstel aan te geven aan welke randvoorwaarden moet zijn voldaan om te kunnen concluderen dat een lokaal team "voldoende stevig is". En er moet voorzien zijn in een groeipad waarbij niet wordt afgebouwd op gebied van specialistische jeugdhulp, voordat de basishulp is opgebouwd.

Voorwaarde hierbij is dat de Lokale Teams anders gaan werken (transformatieopgave) en dat duidelijk is wat de Lokale Teams wel en niet moeten bieden. Om te voorkomen dat de Lokale Teams een aanzuigende werking krijgen, is een afbakening van taken en verantwoordelijkheden onontbeerlijk. Die afbakening zien wij onvoldoende in het wetsvoorstel. Een duidelijke afbakening is ook van belang voor de aanvullende jeugdhulp omdat ze helpt voorkomen dat de aanvullende jeugdhulp onder financiële en capaciteitsdruk komt te staan als gevolg van onduidelijkheden in de taken, rollen en verantwoordelijkheden van de Stevige Lokale Teams.

Daarnaast ontbreken in het wetsvoorstel duidelijke kaders voor de samenwerking tussen gemeenten, kinderopvang, onderwijs, welzijn, jeugdgezondheidszorg en aanvullende jeugdhulp. Het wetsvoorstel Reikwijdte draagt daardoor onvoldoende bij aan de preventieaanpak die nodig is om jeugdigen en gezinnen vroegtijdig te ondersteunen

Tenslotte is onvoldoende uitgewerkt hoe de consultatie van specialistische kennis uit de aanvullende jeugdhulp wordt georganiseerd en gefinancierd. De specialistische ggz is beschikbaar voor consultatie en aanvullende vragen, juist om te voorkomen dat geëscaleerde zorg nodig is. Randvoorwaarden (financiering) hiervoor moeten zijn geborgd.

Het definiëren van aanvullende jeugdhulp is een ingewikkelde opgave. Dit bleek al bij het opstellen van de 'zorgvormenlijst' uit de Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg en dat blijkt opnieuw in dit wetsvoorstel. Wij zijn van mening dat de complexiteit van dit vraagstuk geen rechtvaardiging is voor het doorschuiven van een inhoudelijke afbakening naar lagere regelgeving of naar de praktijk. De Nederlandse ggz biedt aan om een inhoudelijke bijdrage te leveren aan de afbakening van aanvullende jeugdhulp.

Tenslotte bestaat de echte 'achterkant' uit het vormgeven van passende ondersteuning in de leefomgeving nadat een traject van aanvullende jeugdhulp is afgerond. Het ontbreken hiervan zorgt ervoor dat trajecten van specialistische hulp langer duren dan nodig is. Hier ligt een belangrijke taak voor het Stevige Lokale Team, een taak die in het wetsvoorstel onvoldoende benoemd is.

2. Toegang tot jeugdhulp via medische verwijzers en gecertificeerde instellingen moet behouden blijven

Het wetsvoorstel wijzigt de verwijsbevoegdheid van medisch verwijzers stapsgewijs. Met de tweede stap – die kan worden gezet als alle lokale teams "voldoende stevig" zijn - wordt bepaald dat de medisch verwijzer enkel mag vaststellen dat jeugdhulp noodzakelijk is, voor de verdere toeleiding moet altijd naar het lokale team worden verwezen.

De Nederlandse ggz is voorstander van goede samenwerkingsafspraken tussen huisarts en lokale teams, zoals deze eind 2025 zijn opgesteld door LHV, gemeenten, het ministerie van VWS en de jeugdartsen. Hierbij geldt dat de huisarts vaak de eerste zorgverlener is waar jeugdigen met acute problematiek naartoe gaan. En de zorgverlener bij uitstek die hierbij ook mogelijke somatische problemen kan behandelen of over behandeling kan adviseren.

De toelichting stelt dat lokale teams het beste in staat zijn om de bredere context en gezinsproblematiek te beoordelen (p. 32 en 33). Dit is een wijziging ten opzichte van een eerdere opvatting van de wetgever. Uit de wetsgeschiedenis van de Jeugdwet blijkt dat toen ter tijd grote waarde aan de rol van de huisarts in het stelsel van gezondheidszorg en jeugdhulp werd gehecht: "De huisarts heeft de expertise om een integrale inschatting te maken welke zorg de jeugdige nodig heeft, heeft een integrale blik en heeft ervaring met het vervullen van de poortwachterfunctie, om te bevorderen dat passende hulp wordt geleverd." (Kamerstukken I, 2013/14, 33 684, D (Mva), p. 4-5, 53). Hoe verhoudt de voorgestelde beperking van de verwijsbevoegdheid zich tot deze uitgangspunten uit de wetsgeschiedenis van de Jeugdwet? Wat maakt dat de wetgever van opvatting is veranderd? Is dat uit financieel oogpunt?

In hoeverre zouden lokale teams deze rol kunnen overnemen van de huisarts en in hoeverre beschikken zij – of kunnen zij redelijkerwijs beschikken – over een vergelijkbaar niveau van deskundigheid om te bepalen welke hulp passend is?

Daarnaast: Hoe verhoudt deze wijziging zich tot artikel 2.26, eerste lid Jeugdwet, waarin het huidige artikel 2.6, eerste lid, onderdeel e, is opgenomen en waarin is bepaald dat jeugdhulp direct toegankelijk is via een verwijzing door huisarts, medisch specialist of jeugdarts, welke bepaling niet lijkt te komen te vervallen?

Huisartsen werken landelijk volgens professionele richtlijnen en standaarden. Dat zorgt voor rechtsgelijkheid; een uniforme en zorgvuldige beoordeling van klachten en voor passende verwijzingen wanneer specialistische jeugdhulp nodig is. De medische verwijzroute biedt bovendien snelle toegang tot hulp, bijvoorbeeld bij acute psychische problematiek, wanneer snel handelen noodzakelijk is. Het behoud van deze route draagt bij aan laagdrempelige toegang tot passende zorg en voorkomt dat jongeren en gezinnen onnodig lang moeten wachten op ondersteuning via andere toegangsroutes. De Nederlandse ggz vindt het daarom van groot belang dat de medische verwijzroute, naast de gemeentelijke toegang, stevig verankerd blijft in het stelsel.

3. Het wetsvoorstel maakt inbreuk op de professionele autonomie

In het wetsvoorstel wordt bepaald dat het lokale team onderzoekt welke hulp passend is. In de praktijk betekent dit dat jeugdhulpverleners de door het lokale team voorgestelde hulp moeten uitvoeren. Hoe verhoudt zich dit tot de professionele autonomie van de jeugdhulpverlener? Jeugdhulpverleners zijn gebonden aan professionele standaarden en mogen niet handelen in strijd met deze standaarden. Is bij de totstandkoming van dit wetsvoorstel nagedacht over situaties

de Nederlandse ggz

waarin jeugdhulpverleners van mening zijn dat de voorgestelde hulp niet in overeenstemming is met de professionele standaard?

Een medisch verwijzer heeft de professionele verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat noodzakelijke zorg tijdig ingezet wordt. Artikel 2.25, derde lid Jeugdwet (nieuw) bepaalt dat het college in spoedeisende gevallen onverwijld beslist tot verstrekking van tijdelijke aanvullende jeugdhulp. De toelichting verduidelijkt niet in welke situaties hiervan sprake is. De artikelsgewijze toelichting stelt dat in een dergelijke spoedeisende situatie niet van het college kan worden verwacht dat op stel en sprong de precies passende aanvullende voorziening wordt ingezet, maar dat de hulp zoveel mogelijk moet aansluiten bij de gegeven omstandigheden. In crisissituaties is het echter juist van belang dat een precies passende voorziening wordt ingezet, en mag van het college worden verwacht dat dit gebeurt. Het is de vraag hoe dit zich verhoudt tot de verplichting tot het bieden van verantwoorde hulp (artikel 4.1.1 Jeugdwet).

Ten slotte vragen wij ons af hoe de route via het lokale team in crisissituaties zich verhoudt tot de procedure bij een crisismaatregel op grond van de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvvggz), in de situatie dat een ernstig vermoeden bestaat dat het gedrag van de jeugdige als gevolg van een psychische stoornis dreigend ernstig nadeel veroorzaakt.

De inperking van het verwijzrecht roept fundamentele vragen op over de (verdeling van) verantwoordelijkheden. Is bij de totstandkoming van het wetsvoorstel nagedacht wie op welk moment verantwoordelijk is voor hulp aan de jeugdige, wie daarbij als aanspreekpunt fungeert en hoe de continuïteit van adequate hulp en ondersteuning gedurende de wachttijd wordt geborgd? Dit betreft zowel de tijd tussen verwijzing en het onderzoek door het lokale team als de periode tussen de afronding van het onderzoek en feitelijke toegang tot jeugdhulp bij de jeugdhulpaanbieder?

4. Het wetsvoorstel leidt niet tot de benodigde aanpak voor gezinsproblematieken die domein overstijgend zijn

Voor succesvolle hulp en ondersteuning is domein overstijgend werken van groot belang. Dit staat niet ter discussie, maar het krijgt in diverse domeinen van zorg- en hulpverlening maar moeizaam een concrete invulling vanwege de vele systeembelemmingen. Het is een gemiste kans dat het wetsvoorstel Reikwijdte niet expliciet vastlegt dat wordt uitgegaan van de problematiek van het gezin en dat één betrokken domein het initiatief moet kunnen nemen tot integrale ondersteuning. Dit zou ook zeer behulpzaam zijn bij het bestrijden van de 18-/18+ problematiek. De wet dient samenwerking te verplichten en te faciliteren, bekostiging mogelijk te maken en vast te leggen dat professionals samen kunnen bepalen vanuit welk domein of combinatie daarvan passende ondersteuning wordt ingezet, zodat afschuiven wordt voorkomen en samenhangende hulp rond het gezin het uitgangspunt wordt.

5. Gegevensverwerking

Het wetsvoorstel beoogt mede de samenwerking tussen onderwijs en lokale teams te versterken, zodat scholen laagdrempelig het lokale team kunnen betrekken bij vragen en ondersteuning. Betekent een dergelijke samenwerking ook dat (bijzondere) persoonsgegevens worden uitgewisseld, en wat is de wettelijke basis voor deze gegevensuitwisseling?

de Nederlandse ggz

In de laatste stap van de stapsgewijze beperking van de verwijzbevoegdheid van medische verwijzers stelt de medisch verwijzer alleen vast dat jeugdhulp nodig is; het lokale team bepaalt vervolgens namens het college welke hulp passend is. De medisch verwijzer zal hiervoor persoonsgegevens, waaronder het burgerservicenummer en bijzondere gegevens van de jeugdige, aan het lokale team moeten verstrekken. Door de brede verstrekking van gezondheidsgegevens met gemeenten komt het beroepsgeheim onder druk te staan, waardoor jeugdigen en ouders mogelijk minder open zijn richting de medisch verwijzer of zelfs afzien van verdere hulp, ook vanwege de meerdere rollen en verschillende belangen die gemeenten hebben. Bovendien is voor verstrekking van het burgerservicenummer een expliciete wettelijke grondslag vereist, in lijn met de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de Uitvoeringswet Algemene Verordening Gegevensbescherming (UAVG). Op basis van welke wettelijke grondslag kan de medisch verwijzer deze gegevens aan het lokale team verstrekken en zijn medisch beroepsgeheim doorbreken? Indien gegevensverstrekking door de medisch verwijzer afhankelijk wordt gemaakt van toestemming van de jeugdige of diens ouders, is het de vraag of deze toestemming als vrijelijk gegeven in de zin van de AVG kan worden beschouwd. In het sociaal domein is er immers vaak sprake een afhankelijkheidsrelatie: jeugdigen en/of ouders zijn voor de toewijzing van jeugdhulp afhankelijk van de gemeente. Dat toestemming binnen de toegang tot gemeentelijk voorzieningen veelal niet als vrij kan worden beschouwd is ook erkend door de Autoriteit Persoonsgegevens in het rapport 'Verwerking van persoonsgegevens in het sociaal domein: De rol van toestemming'¹.

In de toelichting wordt genoemd dat lokale teams in het kader van de toeleiding zullen worden aangemerkt als bestuursorgaan (p. 46). Tegelijkertijd wordt gesteld dat lokale teams, wanneer zij zelf basisjeugdhulp verlenen, onder de definitie van "jeugdhulpaanbieder" vallen (p. 52). Betekent dit ook dat lokale teams in hun rol als jeugdhulpaanbieder aan de eisen uit hoofdstuk 4 van de Jeugdwet moeten voldoen?

Het feit dat het lokale team meerdere rollen vervult, maakt het noodzakelijk om vast te stellen welke gegevens met welk doel mogen worden verwerkt, in lijn met het beginsel van doelbinding uit de AVG. Het samenbrengen van zorgverlening en financiering bij dezelfde partij kan leiden tot tegenstrijdige belangen. Zonder heldere afbakening bestaat het risico dat informatie binnen de organisatie breder wordt gebruikt dan toegestaan. Is bij de totstandkoming van het wetsvoorstel nagedacht over de noodzakelijke scheiding van rollen en de uitwisseling van informatie tussen deze functies, met name waar het gaat om gegevens die onder het beroepsgeheim van jeugdhulpverleners vallen?

De toelichting noemt het Wetsvoorstel aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams) bij de aanpak van achterliggende problematiek (p. 38 en 39), maar uit de toelichting wordt onvoldoende duidelijk waarom dit wetsvoorstel relevant is voor de professionals van het lokale team.

Verder wordt in de toelichting verwezen naar de PrivacyApp Jeugd en handreikingen voor gegevensdeling die geschreven zijn vanuit het perspectief van de gemeente (p. 39). De PrivacyApp Jeugd wordt op dit moment herzien, gebruik van de huidige versie van de App wordt door de Nederlandse ggz afgeraden, omdat deze juridisch niet zorgvuldig is. Bovendien is benadering vanuit het perspectief van de gemeente eenzijdig en ontbreekt hier een verwijzing naar het kader voor hulpverleners, bijvoorbeeld door te verwijzen naar de NVO-Handreiking 'Zorgvuldig verstrekken van persoonsgegevens aan gemeenten bij jeugdhulp'.

Voorgesteld wordt om in de Jeugdwet op te nemen dat het college periodiek nagaat of aanvullende jeugdhulp nog passend is. Hoe verhoudt dit zich tot de bestaande verplichting van jeugdhulpaanbieders om verantwoorde hulp te bieden volgens professionele standaarden? Op

---

¹ Autoriteit Persoonsgegevens, *Verwerking van persoonsgegevens in het sociaal domein: De rol van toestemming*, april 2016.

de Nederlandse ggz

basis waarvan wordt verondersteld dat het college deze inhoudelijke deskundigheid heeft? In hoeverre spelen financiële overwegingen hierbij een rol? Bovendien leidt een periodieke heroverweging tot een structurele informatievraag richting jeugdhulpaanbieders over behandelinhoud, voortgang en doelen. Dit vergroot de druk op het medisch beroepsgeheim. Tot slot wordt in de toelichting genoemd dat vanwege problemen met de definitie en de bredere informatiebehoefte rond lokale teams zal worden toegewerkt naar beleidsinformatie 'lokale teams', waarbij wordt aangesloten bij de integrale werkwijze van lokale teams (p. 40). Het is echter niet duidelijk wat hiermee wordt bedoeld en de wijzigingen in het Besluit Jeugdwet en de Regeling Jeugdwet zijn niet in de geconsolideerde wettekst opgenomen.

6. Overige punten

Het wetsvoorstel bevat de opdracht om waar mogelijk de inzet van groepsgerichte vormen van jeugdhulp te stimuleren en de inzet van individuele trajecten te beperken. Wij wijzen er hierbij op dat jeugdhulp die geleverd wordt in groepsverband vaak (nog) niet bewezen effectief is. Effectiviteit moet voorop staan.

De Memorie van Toelichting bevat de zinsnede: 'waar mogelijk worden eHealth interventies ingezet', zonder verdere toelichting. Bij de verdere uitwerking van deze tamelijke losse aanbeveling vragen wij aandacht voor het volgende:

- In de Hervormingsagenda ontbreekt het aan financiële ondersteuning voor de ontwikkeling van digitale en hybride zorgverlening. Hierin moet voorzien worden.
- Ook hier geldt dat de effectiviteit voorop moet blijven staan en dat het vooralsnog ontbreekt aan bewijs dat eHealth efficiënter en minimaal even effectief is.

Het wetsvoorstel stelt: "Verder is in het kader van passende hulp van belang dat, als eenmaal jeugdhulp is ingezet, er afspraken worden gemaakt over de trajectduur en de kosten van bepaalde (dure) vormen van jeugdhulp. Daarom schrijft het wetsvoorstel voor dat gemeenten bij de inkoop van jeugdhulp afspraken met aanbieders moeten maken hoe zij tijdens de looptijd van een contract de duur en de kosten van jeugdhulptrajecten beheersbaar houden. "Daarnaast stelt het wetsvoorstel: "Daarom wordt voorgesteld om in de Jeugdwet op te nemen dat het college periodiek nagaat of aanvullende jeugdhulp nog steeds passend (o.a. effectief) is."

Wij vragen hierbij (nogmaals) aandacht voor de professionele autonomie. Hier dreigt de financier op de stoel van de professional te gaan zitten. En er moet daarbij ook aandacht zijn voor het feit dat de behandelduur regelmatig wordt verlengd vanwege de moeite die het kost om een passend vervolg te vinden op de behandeling.

Voor vragen over deze reactie op het wetsvoorstel Reikwijdte Jeugdwet kunt u contact opnemen met secretariaat@denederlandseggz.nl.

Met vriendelijke groet,

De Nederlandse ggz

Reikwijdte Jeugdwet

Reactie VGN op de consultatie van het wetsvoorstel reikwijdte jeugdwet

Met het wetsvoorstel Reikwijdte Jeugdwet wordt beoogd dat jeugdhulp alleen wordt ingezet als dit echt nodig is en dat hulp zo passend mogelijk wordt ingezet: licht als het kan, zwaar als het moet. Ook verplicht dit wetsvoorstel gemeenten een lokaal team te hebben als eerste aanspreekpunt voor jongeren en gezinnen. Dit team kan ook zelf hulp of ondersteuning bieden. Verder wordt de samenwerking tussen scholen en lokale teams verplicht.

In deze notitie geeft de Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN) een reactie op dit wetsvoorstel. De vragen die gesteld worden in de consultatie voor suggesties voor verbetering en m.b.t. rechtszekerheid en lokale teams zijn verwerkt in deze notitie.

Rechtspositie van kinderen en jongeren (en gezinnen) met een beperking

In het wetsvoorstel ontbreken definities voor basishulp en aanvullende hulp. De wet legt alleen vast dat lokale teams een aantal taken krijgen, waaronder het bieden van (een deel van de) basishulp. Maar wat onder deze basishulp moet vallen is niet gedefinieerd. Daarnaast heeft iedere gemeente ook de keuze een deel van de, niet vrij toegankelijke, aanvullende hulp ook door lokale teams te laten bieden. Zoals de Memorie van Toelichting (MvT) ook aangeeft blijft er daarmee ruimte voor 'lokale kleur'.

Er kunnen daarmee grote verschillen tussen gemeenten blijven bestaan, omdat geen echte basishulpnormen worden gesteld t.a.v. het bieden van (aanvullende) hulp. Gemeenten houden veel beleidsvrijheid en kunnen zelf bepalen wat ze als basishulp en aanvullende hulp zien. De rechtspositie van (met name) kinderen en jongeren met een beperking, en de gezinnen waarin ze opgroeien, wordt daarmee in onze optiek niet goed geborgd.

In het wetsvoorstel dat voorligt zien wij nog niet dat recht wordt gedaan aan de aanbeveling van het VN-Comité voor de rechten van personen met een handicap om 'nationale normen en richtlijnen vast te stellen om ervoor te zorgen dat het Verdrag in alle gemeenten effectief wordt uitgevoerd'.

Periodieke heroverweging

De afgelopen jaren is er veel geïnvesteerd in trajecten die erop gericht zijn dat beschikkingen voor jeugdhulp voor kinderen en jongeren met een beperking niet alleen passend zijn als het gaat om de inhoud, maar ook een passende duur hebben. In de gehandicaptenzorg is relatief vaak sprake van een langdurige inzet van (een vorm van) jeugdhulp.

Dit wetsvoorstel stelt voor een periodieke heroverweging in te voeren. Dit betekent een toets door het college of aanvullende hulp nog steeds passend is en effectief. Hoe vaak dit onderzoek opnieuw wordt gedaan ligt niet vast. De zorg vanuit de VGN is dat deze aanvullende eis in de jeugdwet de opbrengsten van alle trajecten rond 'passende beschikkingsduur' tenietdoen. Met als risico dat kinderen en jongeren en hun ouders opnieuw vaker onzekerheid ervaren of jeugdhulp wel

gecontinueerd kan worden. Daarnaast hebben gemeenten ruimte hoe ze deze aanvullende eis invullen, waardoor ook grote verschillen tussen gemeenten kunnen ontstaan voor kinderen en gezinnen.

En deze ruimte zal ook zeker ook extra regeldruk met zich meebrengen. Voor zowel gezinnen, als voor aanbieders. De MvT suggereert nu dat dit voor aanbieders afhankelijk is van hoe de gemeente dit invult.

Trajectduur

In het wetsvoorstel worden gemeenten ook verplicht in contracten met aanbieders afspraken te maken over de trajectduur van de jeugdhulp en de monitoring daarvan. Hierover moeten ook op gemeentelijk niveau afspraken worden gemaakt.

Wij missen in het wetsvoorstel bij dit onderdeel aandacht voor het perspectief van kinderen en jongeren met een beperking, waar de jeugdhulp niet gericht is op 'herstel', maar op ontwikkeling, het vergroten van de zelfredzaamheid en participatie.

Daarnaast verwachten wij ook dat deze extra eis in de jeugdwet een enorme toename van de regeldruk kan geven voor aanbieders. De MvT suggereert ook voor deze maatregel dat dit afhankelijk is van hoe de gemeente dit invult. Maar juist de ruimte die wordt geboden om dit in iedere gemeente anders in te vullen is een groot risico voor extra regeldruk.

De invulling van 'eigen kracht'

In het wetsvoorstel wordt gesproken over eigen kracht. Hieronder wordt verstaan *'de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de jeugdige, diens ouders en de personen die tot hun sociale netwerk behoren. Bij personen uit het sociale netwerk kan gedacht worden aan broers en zussen van de jeugdige of andere familie, vrienden, buren en kennissen'*.

Er wordt (te) veel verwacht van ouders maar ook de te ruim omschreven kring van het sociale netwerk waarop een beroep zou kunnen worden gedaan. Gemeenten hebben bovendien veel beleidsruimte om zelf te bepalen hoe zij deze eigen kracht onderzoeken en welke conclusies zij daaraan verbinden. Ook bij dit onderdeel van de wet missen wij opnieuw het perspectief van kinderen (en gezinnen) met een beperking. Er lijkt onvoldoende rekening mee te worden gehouden in het afwegingskader dat het verschil maakt of er 'tijdelijk' een beroep wordt gedaan op 'eigen kracht' of dat het gaat om een langdurig/blijvend beroep daarop. Dit geldt in het bijzonder voor de introductie van de grondslag om de financiële situatie van ouders mee te laten wegen bij de vraag of (aanvullende) jeugdhulp nodig is. Met de introductie van deze grondslag zou de aanvraag voor (aanvullende) jeugdhulp kunnen worden afgewezen omdat de ouders minder zouden kunnen gaan werken om zelf de gevraagde hulp te kunnen leveren (p. 26 MvT). Wij vinden dit een zeer onwenselijke ontwikkeling die niet aansluit bij de feitelijke realiteit van gezinnen met een jeugdige met een beperking, waarbij de ouders vaak al langdurig overbelast zijn.

De hoge verwachtingen van Lokale Teams

Met dit wetsvoorstel wordt beoogd dat jeugdhulp alleen wordt ingezet als dit echt nodig is en dat de hulp zo passend mogelijk wordt ingezet: licht als het kan, zwaar als het moet. Ook verplicht dit wetsvoorstel gemeenten een lokaal team te hebben. Dit team is het eerste aanspreekpunt voor jongeren en gezinnen - bijvoorbeeld voor vragen over de opvoeding - en dit team kan ook zelf hulp en ondersteuning bieden. Dit kan op school zijn of in de wijk. Verder wordt de samenwerking tussen scholen en lokale teams verplicht.

Het wetsvoorstel geeft daarmee een beeld voor het functioneren van lokale teams voor de toekomst. Het wetsvoorstel houdt hier nog onvoldoende rekening met de tijd die gemeenten en samenwerkingspartners nodig hebben om stevige lokale teams en andere voorzieningen op te bouwen. De toestroom tot 'aanvullende jeugdhulp' zal alleen kunnen worden verminderd nadat voorzien is in goede alternatieven. Randvoorwaarden daarbij zijn dat de drempels verlaagd worden om expertise en specialistische jeugdhulp in te zetten in de pedagogische basis, de kinderopvang en het onderwijs; dat er voldoende deskundigheid aanwezig is in de lokale teams en dat er in iedere regio afspraken zijn tussen lokale teams en specialistische jeugdhulp m.b.t. expertise en consultatie.

Regeldruk

In het jeugddomein gaat op dit moment nog te veel tijd, geld en energie verloren aan administratieve processen. In de memorie van toelichting wordt in paragraaf 5.2 ingegaan op de mogelijke extra regeldruk voor aanbieders. De MvT suggereert nu dat dit afhankelijk is van hoe de gemeente extra eisen m.b.t. 'periodieke heroverweging' en 'afspraken rond trajectduur' invult. Zoals beschreven verwachten we vanuit het perspectief van de VGN een flinke toename van de regeldruk door deze aanvullende eisen. Juist ook omdat er ruimte wordt geboden om hierover in iedere gemeente andere afspraken te maken en daarmee per definitie veel regeldruk geven.

Wij missen in deze alinea ook oog voor de impact op de regeldruk van andere maatregelen in het wetsvoorstel voor aanbieders, waarin ruimte is voor 'lokale kleur'. Zoals in het definiëren van basisjeugdhulp en aanvullende jeugdhulp.

Positie van andere wettelijke verwijzers naar jeugdhulp

Dit wetsvoorstel stelt ook een aantal wijzigingen voor m.b.t. de verwijzroute van huisartsen, jeugdartsen en medisch specialisten. Vanuit de VGN maken we ons zorgen over de extra stap die wordt ingevoerd: dat lokale teams na verwijzing van een arts de verantwoordelijkheid krijgen om te bepalen welk type jeugdhulp passend is. Als belangrijkste risico zien we dat niet tijdig passende hulp kan worden ingezet. In het bijzonder geldt dit voor crisissituaties. Dit is onwenselijk.

Route bij onvrijwillige zorg/verplichte zorg

Wij vragen verduidelijking over wat de route is bij situaties waarin mogelijk onvrijwillige/verplichte zorg op basis van een crisismaatregel nodig is (via de Wet zorg en dwang of via de Wet Verplichte ggz). Is dit via de route van het lokale team of blijft dit volgens de gebruikelijk route zoals het nu verloopt? Mocht het de bedoeling zijn dat dit ook via de lokale teams gaat verlopen, dan dient duidelijk gemaakt te worden hoe dan in crisissituatie snel gehandeld kan en gaat worden.

Onderwijs & Zorg

Wetsvoorstel biedt onvoldoende handvatten om ZiO echt eenvoudiger te organiseren

Met dit wetsvoorstel wordt ook beoogd Zorg in Onderwijstijd (ZiO) binnen cluster 3 en 4 eenvoudiger te organiseren. Het collectief organiseren van ZiO is op dit moment niet eenvoudig en kent veel knelpunten. Wij zien in dit wetsvoorstel een aantal eerste kleine stappen, maar in onze optiek zijn grotere stappen noodzakelijk om ZiO echt eenvoudiger collectief te kunnen organiseren en financieren. Er is behoefte aan structurele, collectieve oplossingen in wet- en regelgeving en financiering die voortbouwen op het onderzoek van DSP/Oberon.

De VGN ziet het als een stap vooruit dat het voorstel regelt dat er overleg wordt gevoerd over het in samenhang aanbieden van onderwijsondersteuning, langdurige zorg en jeugdhulp op gespecialiseerde scholen. Daarbij is het wel essentieel dat ook schoolbesturen en zorgaanbieders zelf volwaardig en rechtstreeks partner zijn bij afspraken over samenwerking en bekostiging.

Er wordt in het wetsvoorstel ruimte geboden om deze afspraken te maken op lokaal niveau. Gelet op de regionale functie van deze scholen en zorgaanbieders is dat in onze optiek niet passend. Deze afspraken zouden minimaal op regionaal niveau moeten worden gemaakt voor cluster 3 en 4. De voorgestelde extra eisen aan het OOGO-overleg borgen het maken van regionale afspraken dan ook nog onvoldoende. Hierdoor blijft het mogelijk dat kinderen en jongeren in verschillende regio's verschillende kansen krijgen.

Ook is de betrokkenheid van zorgkantoren nog veel te vrijblijvend geformuleerd. Afspraken over de Wlz-zorg in onderwijstijd zijn in onze optiek essentieel in het vereenvoudigen en collectiever organiseren en bekostigen van ZiO.

Beweging naar Inclusief onderwijs

Het is positief dat het wetsvoorstel in gaat op samenwerking tussen onderwijs en gemeenten. In de lokale educatieve agenda (LEA) moeten afspraken worden vastgelegd over de samenwerking tussen onderwijs en lokale teams. Vanuit het perspectief van de VGN is dit een goede eerste stap, maar missen we ook hier grotere stappen om ervoor te zorgen dat het echt eenvoudiger wordt om inclusieve leeromgevingen te ontwikkelen voor kinderen en jongeren.

Daarom vinden we het een gemiste kans dat niet vanuit een breder perspectief is gekeken naar het invullen van ondersteuning 'in en om de school' zoals dat is beschreven in het beleidskader 'Met elkaar voor alle kinderen en jongeren werken aan een inclusieve leeromgeving'. Naast lokale teams worden in het wetsvoorstel ook jongerenwerk, welzijn en jeugdartsen wel benoemd. Dat is positief, maar om inclusieve leeromgevingen te realiseren voor *alle* kinderen en jongeren is een breder palet nodig aan ondersteuning in en om de school; ook (basis- én aanvullende) jeugdhulp en zorg.

Afspraken maken op alleen het lokale niveau is onvoldoende. Dit vraagt ook om afspraken op ten minste regionaal niveau en voor een aantal expertises ook op landelijk niveau om dit te kunnen organiseren.

Wmo

Wmo 2015

Het wetsvoorstel reikwijdte betekent ook een wijziging van de Wmo 2015 (hierna Wmo). Welke consequenties heeft deze aanpassing voor de werking van de Wmo? En kan een toelichting worden gegeven welke preventieve hulp, ondersteuning en basishulp wordt georganiseerd en verantwoord onder de verantwoordelijkheid van de Wmo en welke onder de Jeugdwet en welke impact dit heeft op de regeldruk?